

LENIN

**OVER DE BROCHURE
VAN JUNIUS**

LENIN

OVER DE BROCHURE VAN JUNIUS

Geschreven in juli 1916
Gepubliceerd in oktober 1916
in "De bundel van de sociaal-demokraat" nr. 1
Getekend : N. Lenin.

Vertaling van de Franse tekst
"A propos de la brochure de Junius"
in Lenine, Tome 22.

De Russische lezer, die vertrouwd is met de sociaal-demokratische publikaties in het Russisch, uitgegeven in het buitenland tussen 1914 en 1916, zal in de brochure van Junius niets nieuws aantreffen wat de principes betreft. Als men ze leest met in het achterhoofd de argumenten van de revolutionaire Duitse marxist, zoals die naar voor gebracht worden in het Manifest van het Centraal Komitee van onze Partij van september-november 1914 (°), alsook in de resoluties van Bern (maart 1915) (°°) en hun veelvuldige commentaren, is men verplicht vast te stellen dat de argumentatie van Junius zeer onvolledig is en dat hij twee vergissingen begaat.

Doch vooraleer over te gaan tot de kritiek op de leemten en de fouten van Junius, willen wij nadrukkelijk onderstrepen dat wij dat alleen doen omdat de auto-kritiek een noodzaak is voor marxisten, en omdat men de standpunten die als ideologische basis moeten dienen voor de Derde Internationale, onder al hun aspecten moet onderzoeken. In haar geheel beschouwd is de brochure van Junius een uitstekend marxistisch werk, en het is goed mogelijk dat haar gebreken tot op zekere hoogte een toevallig karakter hebben.

Het voornaamste gebrek is het feit dat de schrijver met geen woord rept over de band tussen het sociaalchauvinisme (hij gebruikt noch deze term noch de minder precieze term sociaal-patriotisme) en het opportunisme. Dit is ronduit een stap achteruit in vergelijking met het legale tijdschrift "De Internationale" (dat evenwel onmiddellijk na zijn verschijning verboden werd).

(°) Lenine, Oeuvres, Tome 21 pp. 19-25

(°°) Ibidem pp. 157-163

Hij spreekt zeer terecht over de "kapitulatie" en het failliet van de Duitse sociaal-demokratische partij, over het "verraad" van haar "officiële" leiders, maar hij gaat niet verder dan dat. Welnu, het blad "De Internationale" had reeds kritiek geleverd op het "centrum", tzt het kautskisme, door zeer terecht zijn karakterloosheid, zijn prostitutie van het marxisme waaraan het zich schuldig maakt, en zijn kruiperigheid tegenover de opportunisten belachelijk te maken.

Datzelfde blad had een begin gemaakt met de ontmaskering van de ware rol van de opportunisten, door bijvoorbeeld het belangrijke feit openbaar te maken, dat de opportunisten op 4 augustus 1914 met een ultimatum afkwamen en reeds vooraf vastbesloten waren om in elk geval vóór de oorlogskredieten te stemmen. Doch er wordt niet gesproken over opportunisme of kautskisme, noch in de brochure van Junius, noch in de "stellingen"! Dit is een theoretische fout, want het is onmogelijk om het "verraad" uit te leggen zonder het in verband te brengen met het opportunisme, als een tendens die een lange geschiedenis achter zich heeft, de geschiedenis namelijk van heel de IIde Internationale. Het is bovendien een praktische politieke fout, want men kan onmogelijk de "krisis van de sociaal-demokratie" begrijpen en haar overwinnen, zonder de betekenis en de rol van de volgende twee tendenzen op te helderen: de ene openlijk opportunistisch (Legien, David, enz.), de andere schijnheilig opportunistisch (Kautsky en Co). Het is een stap achteruit in vergelijking bijvoorbeeld met het historisch artikel van Otto Rühle in de "Vorwärts" van 12 januari 1916, waar hij klaar en duidelijk de onvermijdelijkheid van een scheuring in de Duitse sociaal-demokratische partij aantoonde. (De redactie van "Vorwärts" heeft geantwoord door terug te grijpen naar de zoeterige en hypokriete zinnen van Kautsky, zonder ook maar één argument te kunnen aanbrengen tegen het toen reeds onmiskenbare feit van het bestaan van twee partijen en van de onmogelijkheid om ze te verzoenen).

Dit gebrek aan consequentie is verwonderlijk, want de twaalfde stelling van de "Internationale" zegt duidelijk dat men een "nieuwe" Internationale moet oprichten, gezien het "verraad" en het "overlopen" naar het terrein van de burgerlijke imperialistische politiek van de "officiële vertegenwoordigers van de socialistische partijen van de toonaangevende landen". Het is klaar dat het gewoon belachelijk zou zijn om te spreken over de deelname aan de "nieuwe" Internationale van de oude Duitse sociaal-demokratische partij of van een partij die het op een akkoordje gooit met Legien, David en Co.

Het waarom van die stap achteruit van de groep "De Internationale" is ons niet bekend. Het grootste gebrek van heel het Duitse revolutionaire marxisme is de afwezigheid van een nauwaaneengesloten illegale organisatie, die systematisch een eigen weg volgt en de massa's opvoedt in de geest van de nieuwe taken. Een dergelijke organisatie zou verplicht zijn om duidelijk haar houding te bepalen ten opzichte van zowel het opportunisme als het kautskisme. Dit is des te belangrijker, daar de Duitse revolutionaire sociaal-demokraten hun laatste twee dagbladen kwijt zijn, de Bremer Bürger-Zeitung (95) uit Bremen en de Volksfreund uit Brunswick (96), die overgelopen zijn naar de kautskisten. Alleen de groep van de "Internationalistische Socialistische Duitsland" (ISD) blijft op post. Deze feiten zijn voor iedereen klaar en duidelijk.

Het blijkt dat een aantal leden van de groep "De Internationale" teruggefallen zijn in het moeras van het kautskisme zonder principes. Ströbel bijvoorbeeld is er in de Neue Zeit toe gekomen om mooi weer te spelen met Bernstein en Kautsky! En zeer onlangs, op 15 juli 1916, heeft hij in de kranten een artikel gepubliceerd "Pacifisme en sociaal-democratie", dat het kautskistisch pacifisme van het laagste allooi verdedigde.

Junius van zijn kant verheft zich krachtig tegen de hersenschimmige kautskistische plannen over "ontwening", "de afschaffing van de geheime diplomatie",

enz. Het kan zijn dat er in de groep "De Internationale" twee stromingen zijn: een revolutionaire en een die neigt naar het kautskisme.

Het eerste verkeerde standpunt van Junius wordt gekoncretiseerd in de vijfde stelling van de groep "De Internationale". "In het tijdperk van dit ongebreidelde imperialisme kunnen er geen nationale oorlogen meer zijn. De nationale belangen zijn slechts een mystifikatie die tot doel heeft de werkende massa's voor de kar te spannen van hun doodsvijand: het imperialisme"... In het eerste deel van de vijfde stelling, die met deze bewering eindigt, wordt de huidige oorlog bestempeld als een imperialistische oorlog. Mogelijks is het ontkennen van de mogelijkheid van nationale oorlogen in het algemeen een onoplettendheid of een toevallige overdrijving bij het benadrukken van de zeer juiste idee dat de huidige oorlog imperialistisch en niet nationaal is. Maar het kan ook het tegenovergestelde zijn, en gezien de sociaal-demokraten de fout begaan het bestaan van welke nationale oorlogen dan ook te ontkennen bij het weerleggen van de leugenachtige bewering die de huidige oorlog voorstelt als een nationale oorlog, kunnen we niet anders dan bij deze fout te blijven stilstaan.

Junius heeft hoe dan ook gelijk de doorslaggevende invloed te onderlijnen van de "imperialistische conjunctuur" in de huidige oorlog, hij heeft hoe dan ook gelijk te stellen dat achter Servië Rusland staat, dat "achter het Servisch nationalisme het Russisch imperialisme staat", dat de deelname van bijvoorbeeld Holland aan de oorlog ook imperialistisch zou zijn, want 1) Holland zou zijn kolonies verdedigen en 2) Holland zou de bondgenoot zijn van een van de imperialistische coalities. Dat staat buiten kijf voor wat betreft de huidige oorlog. En wanneer Junius in dit verband onderstreept waar het hem vóór alles om te doen is, nl. de strijd tegen "het spook van de nationale oorlog, dat heden-tendage de sociaal-democratische politiek beheerst"

(p. 81), dan kunnen wij alleen maar erkennen dat zijn redenering zeer juist en zeer geldig is.

Het zou evenwel fout zijn deze waarheid te overdrijven, te zondigen tegen de marxistische regel, die stelt dat men konkreet moet zijn; het zou fout zijn de beoordeling van de huidige oorlog uit te breiden tot alle mogelijke oorlogen gedurende het tijdperk van het imperialisme, en de bevrijdingsbewegingen tegen het imperialisme te vergeten. Het enige argument ten gunste van de stelling dat "nationale oorlogen onmogelijk geworden zijn", is dat de wereld verdeeld is tussen een handvol "grote" imperialistische mogendheden, en dat daarom elke oorlog, zelfs al zou ze in het begin een nationaal karakter hebben, zou veranderen in een imperialistische oorlog, vermits ze in botsing komt met de belangen van een van de imperialistische mogendheden of imperialistische koalities. (p. 81 bij Junius).

Dit argument is duidelijk verkeerd. Zeker, de fundamentele stelling van de marxistische dialectiek is dat alle grenzen in de natuur en in de maatschappij konventioneel en veranderlijk zijn, dat er geen enkel fenomeen is dat, in bepaalde omstandigheden, niet kan veranderen in zijn tegendeel. Een nationale oorlog kan veranderen in een imperialistische oorlog, maar ook het omgekeerde is waar. Bijvoorbeeld : de oorlogen van de grote Franse revolutie zijn begonnen als nationale oorlogen en waren dat ook effectief. Ze waren revolutionair, want ze hadden als doel de verdediging van de grote revolutie tegen de koalitie van de kontra-revolutionaire monarchieën. Doch wanneer Napoleon het Franse Rijk gesticht had door een hele reeks Europese nationale staten te onderwerpen, die belangrijk en leefbaar waren en reeds lang bestonden, van dan af werden de Franse nationale oorlogen imperialistische oorlogen, die op hun beurt nationale bevrijdingsoorlogen tegen het imperialisme van Napoleon voortbrachten.

Alleen een sofist zou het onderscheid kunnen uitwissen tussen een nationale en een imperialistische oorlog, onder het voorwendsel dat de ene kan veranderen in de andere. Meer dan eens heeft de dialectiek gediend als brug naar de sofistiek. Dat zien we ook in de geschiedenis van de Griekse filosofie. Maar wij blijven dialectici, want wij bestrijden de sofismen, niet door de mogelijkheid te ontkennen van elke verandering in het algemeen, maar door elk verschijnsel konkreet te analyseren, in zijn algemeen kader en in zijn evolutie. Dat de huidige imperialistische oorlog van 1914-1916 zou veranderen in zijn tegendeel is volkomen onwaarschijnlijk, want de klasse die de beweging in voorwaartse richting vertegenwoordigt, is het proletariaat, dat er objektief naar streeft om de oorlog te veranderen in een burgeroorlog tegen de burgerij. Bovendien zijn de krachten van beide koalities niet erg verschillend en heeft het internationaal financierskapitaal overal een reactionaire burgerij in het leven geroepen. Het is nochtans niet toegelaten een dergelijke verandering als onmogelijk te bestempelen : indien het Europees proletariaat verzwakt was voor een twintigtal jaren; indien die oorlog eindigde met overwinningen in de aard van die van Napoleon en met de onderwerping van een reeks perfekt leefbare Europese staten; indien het buiten-Europees imperialisme (vooral Japan en Amerika) ook een twintigtal jaren standhield zonder uit te lopen op het socialisme door bvb een Japans-Amerikaanse oorlog, dan zou een grote nationale oorlog in Europa mogelijk zijn. Het zou een evolutie zijn die Europa achteruit zou werpen voor verschillende tientallen jaren. Dit is onwaarschijnlijk, maar niet onmogelijk, want het is anti-dialektisch, anti-wetenschappelijk, theoretisch onjuist zich voor te stellen dat de algemene geschiedenis regelmatig en zonder botsingen vooruitgaat, zonder bijwijken gigantische sprongen achteruit te maken.

We gaan verder.

Nationale oorlogen zijn in het tijdperk van het imperialisme niet alleen waarschijnlijk, maar ook onvermijdelijk van de kant van de kolonies en de half-kolonies. De kolonies en de half-kolonies (China, Turkije, Perzië) tellen ongeveer één miljard inwoners, dwz meer dan de helft van de wereldbevolking. De bevrijdingsbewegingen zijn er ofwel reeds machtig of in ontwikkeling en tot rijpheid komend. Elke oorlog is de voortzetting van de politiek met andere middelen. De voortzetting van de politiek van nationale bevrijding van de kolonies zal er hen onvermijdelijk toe brengen nationale oorlogen tegen het imperialisme te voeren. Deze oorlogen kunnen leiden tot een imperialistische oorlog van de "grote" hedendaagse imperialistische grootmachten, maar ze kunnen er ook niet toe leiden. Dat hangt af van heelwat omstandigheden.

Bijvoorbeeld : Engeland en Frankrijk hebben de zevenjarige oorlog gevoerd omwille van de kolonies, dwz dat ze een imperialistische oorlog gevoerd hebben (deze is zowel mogelijk op basis van de slavernij of van het primitief kapitalisme als op basis van het hoog ontwikkeld kapitalisme van onze tijd). Frankrijk, dat de nederlaag lijdt, verliest een deel van zijn kolonies. Enkele jaren later begint de nationale bevrijdingsoorlog van de Noordamerikaanse staten tegen Engeland alleen. Uit vijandschap tegen Engeland, dwz omwille van hun imperialistische belangen, sluiten Frankrijk en Spanje, die nog steeds stukken grondgebied van de huidige Verenigde Staten in hun bezit hebben, een vriendschapsverdrag met de Staten die in opstand gekomen zijn tegen Engeland. De Franse troepen die zich bij de Amerikaanse troepen aangesloten hebben, verslaan de Engelsen. Ziedaar een nationale bevrijdingsoorlog waar de imperialistische

rivaliteit een bijkomstig aspect is zonder noemenswaardig belang, in tegenstelling tot wat we nu zien in de oorlog van 1914-16 (het nationaal element in de Servisch-Oostenrijkse oorlog is niet van groot belang tegenover de imperialistische rivaliteit, die veruit het belangrijkste aspect is). Uit dit voorbeeld blijkt dat het absurd zou zijn de notie imperialisme mechanisch toe te passen, om er dan de "onmogelijkheid" van nationale oorlogen uit af te leiden. Een nationale bevrijdingsoorlog van bvb een Perzisch-Indisch-Chinese coalitie tegen deze of gene imperialistische mogendheid, is goed mogelijk en waarschijnlijk, want ze vloeit voort uit de nationale beweging van die landen; wat betreft een eventuele verandering van deze oorlog in een imperialistische oorlog tussen de huidige imperialistische mogendheden, dat zal van veel konkrete omstandigheden afhangen; het zou evenwel belachelijk zijn hierop te willen rekenen.

Ten derde : men kan niet beweren dat nationale oorlogen in het tijdperk van het imperialisme onmogelijk zijn, zelfs in Europa. Het "tijdperk van het imperialisme" heeft de huidige oorlog haar imperialistisch karakter gegeven en zal onvermijdelijk nieuwe imperialistische oorlogen doen ontstaan, zolang het socialisme niet ingesteld is. Het tijdperk van het imperialisme doordringt de politiek van de huidige grootmachten met imperialisme, maar het sluit geenszins nationale oorlogen uit, bvb vanwege de kleine staten (laten we zeggen : geannexeerd of nationaal onderdrukt) tegen de imperialistische mogendheden; evenmin sluit het nationale bewegingen op grote schaal in Oost-Europa uit.

Wat Oostenrijk betreft bvb is het vanwege Junius een gezonde redenering van niet alleen rekening te houden met het economische, maar ook met de bijzondere politieke situatie, waar hij het heeft

over de "leefbaarheid van Oostenrijk op binnenlands vlak" en over "de monarchie van de Habsburgers is geen burgerlijke politieke staatsorganisatie, doch gewoon een trust waar een aantal kliekjes van sociale parasieten in los verband bijeenzitten", en "de uitschakeling van Oostenrijk-Hongarije is historisch niets anders dan de voortzetting van de versnippering van Turkije en is tegelijk een imperatief van de historische evolutie". Voor een aantal Balkanstaten en voor Rusland is de situatie niet veel beter. Als de "grote" mogendheden ernstig zouden verzwakken in deze oorlog, of als de revolutie zou zegevieren in Rusland, dan zouden zelfs zegevierende nationale oorlogen zeer goed mogelijk zijn. Ten eerste kunnen de imperialistische mogendheden praktisch gezien niet in om het even welke omstandigheden tussenkomen. Bovendien, als men zomaar beweert dat de oorlog van een kleine staat tegen een reus hopeloos is, kan men er toch niet onderuit vast te stellen dat een hopeloze oorlog ook een oorlog is. Aan de andere kant kunnen een aantal verschijnselen binnen zo'n reus, bvb het begin van een revolutie, een "hope-loze" oorlog doen veranderen in een "hoopvolle" oorlog.

Als we zo lang zijn blijven stilstaan bij de onjuistheid van de stelling als zouden er geen nationale oorlogen meer mogelijk zijn, dan is dit niet enkel omdat ze duidelijk verkeerd is vanuit theoretisch standpunt. Natuurlijk, het zou nogal zielig zijn als "de linksen" zich niet bekommerd zouden tonen voor de theorie van het marxisme op het ogenblik dat de stichting van de IIIde Internationale maar mogelijk is op basis van een marxisme dat niet naar omlaag gehaald is. Doch deze fout is ook zeer schadelijk op politiek en praktisch vlak : men leidt er de absurde propaganda voor "de ontwapening" uit af, want, zo

zegt men, er kunnen alleen maar reaktionaire oorlogen zijn; men leidt er een nog meer absurde en ronduit reaktionaire onverschilligheid tegenover de nationale bewegingen uit af. En deze onverschilligheid wordt chauvinisme wanneer de leden van de "grote" Europese naties, tzt naties die een menigte kleine volkeren en gekoloniseerde volkeren onderdrukken, op een pseudo-geleerde toon verklaren : "Er kunnen geen nationale oorlogen meer zijn!". Nationale oorlogen tegen de imperialistische mogendheden zijn niet alleen mogelijk en waarschijnlijk, ze zijn onvermijdelijk en progressief en revolutionair. Hun sukses evenwel vereist ofwel de gezamenlijke inspanningen van een aanzienlijk aantal inwoners van de onderdrukte landen (honderden miljoenen in het aangehaalde voorbeeld van India en China), ofwel een bijzonder gunstige internationale conjunctuur (bvb dat de interventie van de imperialistische mogendheden verlamd zou worden door hun verzwakking, door een onderlinge oorlog, door hun antagonisme, enz.), ofwel dat tegelijkertijd het proletariaat van een van de grote mogendheden in opstand zou komen tegen de burgerij (deze laatste mogelijkheid moet eigenlijk op de eerste plaats komen dwz dat ze de meest wenselijke en de voordeligste is voor de overwinning van het proletariaat).

Laten we hierbij opmerken dat het onrechtvaardig zou zij Junius te beschuldigen van onverschilligheid tegenover de nationale bewegingen. Hij geeft bvb als een van de zonden van de sociaal-demokratische fractie aan, haar stilzwijgen over de executie van een inlandse chef van Kameroen "wegens verraad" (uiteraard wegens een poging tot opstand met betrekking tot de oorlog); en op een andere plaats legt hij er speciaal de nadruk op (tav de

heren Legien, Lensch en ander uitschot, die zich sociaal-demokraten noemen) dat de gekoloniseerde naties ook naties zijn. Hij verklaart zeer duidelijk: "Het socialisme erkent het recht van elk volk op onafhankelijkheid en vrijheid, het recht om zelf over zijn bestemming te beschikken"; "het internationaal socialisme erkent het recht van de vrije, onafhankelijke, gelijke naties, maar alleen het socialisme kan dergelijke naties tot stand brengen, alleen het socialisme kan het recht der naties op zelfbeschikking verwezenlijken". En de auteur merkt zeer terecht op: "Zoals alle ordewoorden van het socialisme dient ook dit ordewoord niet om de huidige toestand te rechtvaardigen, maar om de weg aan te wijzen, om het proletariaat vooruit te stuwten naar een actieve, revolutionaire, vernieuwende politiek" (p 75 en 78).

Het zou bijgevolg een zware vergissing zijn te menen dat alle linkse sociaal-demokraten uit Duitsland vervallen zijn in dezelfde enggeestigheid en dezelfde karikatuur van het marxisme als een aantal Hollandse en Poolse sociaal-demokraten, die het recht der naties op zelfbeschikking loochenen, zelfs onder het socialisme. We zullen het trouwens verder nog hebben over de bijzondere redenen waarom de Hollanders en de Polen deze fout begaan.

De andere beoordelingsfout van Junius heeft betrekking op de verdediging van het vaderland. Dit is het politiek hoofdprobleem tijdens een imperialistische oorlog. En Junius heeft ons bevestigd in onze overtuiging dat onze Partij het enig juiste antwoord gegeven heeft: het proletariaat is tegen de verdediging van het vaderland in deze imperialistische oorlog, gezien haar tot slavernij brengend, reaktionair en roofzuchtig karakter, gezien de mogelijkheid en de noodzaak om tegenover deze imperialistische oorlog de burgeroorlog voor het socialisme te stellen (en al het mogelijke te doen om hem te veranderen in een burgeroorlog). Junius

heeft op uitstekende wijze het imperialistisch karakter van de huidige oorlog in het licht gesteld, wat haar onderscheidt van een nationale oorlog. Maar tegelijk heeft hij een erg vreemde fout begaan, door namelijk ten allen prijze een nationaal programma (= een programma van nationale verdediging -noot vd vert.) te willen plakken op de huidige oorlog, die helemaal niet nationaal is! Haast ongelooflijk maar waar!

De officiële sociaal-demokraten, zowel van de schakering Legien als van de schakering Kautsky, hebben met grote ijver het argument over een "invasie" terug opgenomen, en dit om op een goed blaadje te staan bij de burgerij, die moord en brand schreeuwde over een "buitenlandse invasie" om de massa te misleiden over het imperialistisch karakter van de oorlog. Kautsky, die nu de naïeve en lichtgelovige mensen verzekert (door middel van de Spectator, van het Russisch organisatiecomité) dat hij sinds eind 1914 naar de oppositie is overgegaan, blijft dit argument invoeren. Om hem te weerleggen haalt Junius zeer leerrijke historische voorbeelden aan en toont aan dat "de invasie en de klassenstrijd in de geschiedenis van de burgerij geen tegenstrijdige dingen zijn, zoals de officiële legende beweert, maar dat het ene een middel en een uitingsvorm is van het andere". Voorbeelden: in Frankrijk hebben de Bourbons een beroep gedaan op een buitenlandse inval tegen de Jakobijnen, en de burgers van 1871 deden hetzelfde tegen de Kommune. Marx schreef in "De burgeroorlog in Frankrijk": "De hoogste inspanning van heldenmoed waartoe de oude maatschappij nog zou in staat zijn, is een nationale oorlog; en nu is het bewezen dat dit een pure mystifikatie is vanwege de regeringen, die tot doel heeft de klassenstrijd te vertragen, en die in de prullenmand verdwijnt van zodra de klassenstrijd omslaat in een burgeroorlog" (97).

"De grote Franse revolutie, schrijft Junius, verwijzend naar 1793, is een klassiek voorbeeld, dat geldig is voor alle tijden". Uit dit alles trekt men de volgende konklusie: "Bijgevolg toont een eeuwenlange ervaring aan dat niet de staat van beleg, doch de klassenstrijd vol zelfverloochening, die het zelfrespekt, de heldenmoed en de morele kracht van de massa's opwekt, de beste verdediging, de beste bescherming van een land tegen een buitenlandse vijand is". Praktische konklusie van Junius: "Ja, de sociaal-demokraten moeten in tijden van grote historische krisissen hun land verdedigen. En de zware fout van de sociaal-demokratische groep in de Rijksdag is, van plechtig te verklaren op 4 augustus 1914: 'In het uur van het gevaar zullen wij ons vaderland niet zonder verdediging laten', en tegelijkertijd deze woorden te verloochenen. In het uur van het grootste gevaar hebben de sociaal-demokraten het vaderland zonder verdediging gelaten. Want hun eerste plicht tegenover het vaderland was op dat ogenblik: de ware onderliggende oorzaken van deze imperialistische oorlog te tonen, het netwerk te doorbreken van patriottische en diplomatieke leugens die deze aanslag op het vaderland kamouflageerden, klaar en duidelijk te verklaren dat in deze oorlog zowel de overwinning als de nederlaag even funest waren voor het Duitse volk, tot het uiterste weerstand te bieden aan het wurgen van het vaderland door de staat van beleg, te proklameren dat het noodzakelijk was onmiddellijk

het volk te bewapenen en het zelf te laten beslissen over de kwestie van oorlog of vrede, met alle krachten te eisen dat de volksvertegenwoordiging permanent zou zeten tijdens de hele duur van de oorlog om aldus een waakzame controle te waarborgen van de volksvertegenwoordiging over de regering en van het volk over de volksvertegenwoordiging, de onmiddellijke afschaffing te eisen van alle beperkingen van de politieke rechten, want alleen een vrij volk kan met succes zijn land verdedigen, en tenslotte tegenover het imperialistisch oorlogsprogramma, dat ernaar streeft om Turkije en Oostenrijk, met andere woorden de reaktie in Europa en Duitsland, te handhaven, het oude echt nationaal programma van de patriotten en de democraten van 1848 te stellen, het programma van Marx, Engels en Lasalle: het ordewoord van de grote en ondeelbare Republiek Duitsland. Dit is de vlag die men in heel het land moest ontvouwen, die waarlijk nationaal en bevrijdend zou geweest zijn en die zou beantwoord hebben aan de beste tradities van Duitsland en aan de klassepolitiek van het proletariaat" ... "Aldus is het grote dilemma: de belangen van het vaderland en de internationale solidariteit van het proletariaat, dit tragisch konflikt dat onze parlementairen ertoe gebracht heeft 'met lood in de schoenen' het kamp van de imperialistische oorlog te kiezen, niets anders dan puur verzinzel, een burgerlijke nationalistische fictie. Integendeel, de belangen van het land en de klassebelangen van de proletarische Internationale zijn zowel in oorlogstijd als in vreedstijd in volkomen harmonie: zowel de oorlog als

de vrede vereisen de meest intense ontwikkeling van de klassenstrijd, de meest resolute verdediging van het sociaal democratisch programma".

Zo redeneert Juius. Zijn redenering is fout en die fout valt op. En wanneer onze lakeien van het tsarisme, ze wezen openlijk of vermomd, de heren Plekanov en Tchkhendeli, en misschien zelfs de heren Martov en Tchkheidze, zich met boosaardig genoegen zullen vastbijten in de woorden van Junius, niet uit liefde voor de teoretische waarheid, maar om hun gezicht te redden, op een dwaalspoor te brengen, en om zand in de ogen van de arbeiders te strooien, moeten wij van onze kant in detail de teoretische oorsprong van de fout van Junius uitleggen.

Tegenover de imperialistische oorlog wil hij het nationaal programma stellen. Hij nodigt de voorhoedeklasse uit zich naar het verleden te keren in plaats van naar de toekomst. In 1793 en 1848 was in Frankrijk, Duitsland en in heel Europa de burgerlijk democratische revolutie objektief aan de orde van de dag. Aan deze objektieve historische situatie beantwoordde het 'waarlijk nationaal', dwz burgerlijk nationaal programma van de demokraten van die periode, het programma dat in 1793 verwezenlijkt werd door de meest revolutionaire elementen van de burgerij en van de volksklasse en dat in 1848 door Marx afgekondigd werd in naam van heel de voorhoededemokratie. Tegenover de feodale en ten voordele van het koningshuis gevoerde oorlogen stelde men toen, objektief gesproken, de revolutionaire democratische oorlogen, de nationale bevrijdingsoorlogen. Dat was de inhoud van de historische taken in die periode.

Vandaag is in de grootste ontwikkelde Europese staten de objektieve situatie verschillend. De vooruitgang kan alleen maar gaan in de richting van de socialistische maatschappij, van de socialistische revolutie, een eventuele tijdelijke teruggang buiten beschouwing gelaten. Tegenover de burgerlijke imperialistische oorlog, tegenover de oorlog van het hoogontwikkeld kapitalisme kan objektief, vanuit het oogpunt van de vooruitgang, vanuit het oogpunt van de voorhoedeklasse, alleen maar de oorlog tegen de burgerij gesteld worden, dwz vóór alles de burgeroorlog van het proletariaat tegen de burgerij voor de verovering van de macht ; zonder deze oorlog is elke ernstige vooruitgang onmogelijk. Pas daarna, en dan nog in bepaalde specifieke omstandigheden, kan er eventueel een oorlog zijn voor de verdediging van de socialistische staat tegen de burgerlijke staten. Het is daarom dat diegenen onder de bolsjevieken - slechts individuele gevallen, die we terstond afgestaan hebben aan Prizyv - die bereid waren een voorwaardelijke verdediging te aanvaarden (de verdediging van het vaderland onder de voorwaarde van een zegevierende revolutie en van de triomf van de republiek in Rusland), weliswaar trouw gebleven zijn aan de letter van het bolsjevisme maar de geest ervan verraden hebben; want, mee betrokken in de imperialistische oorlog van de grote mogendheden van Europa, zou ook Rusland, zelfs onder zijn republikeinse vorm, een imperialistische oorlog voeren!

Waar Junius stelt dat de klassenstrijd de beste remedie is tegen een inval, past hij de marxistische dialektiek maar half toe : hij doet een stap op de juiste weg, maar verlaat die alras. De marxistische dialektiek vereist een konkrete analyse van elke specifieke historische situatie.

Dat de klassenstrijd het beste middel is om zich te verzetten tegen een inval, is waar en voor de burgerij, die de feodaliteit wil omverwerpen, en voor het proletariaat, dat de burgerij wil omverwerpen. Maar juist omdat het geldt voor elke onderdrukking van een klasse door een andere, is het te algemeen, en bijgevolg onvoldoende voor het specifieke geval dat ons aanbelangt. De burgeroorlog tegen de burgerij is ook een van de vormen van de klassenstrijd, en alleen deze vorm zou Europa (Europa als geheel en niet alleen een van de Europese landen) kunnen vrijwaren van het gevaar van een inval. Als in 1914-1916 de 'Groot-Duitse Republiek' zou bestaan hebben, dan zou deze dezelfde imperialistische oorlog voeren. Juus komt zeer dicht bij het juiste antwoord en het juiste ordewoord: burgeroorlog tegen de burgerij voor het socialisme; doch hij krabbelt terug naar de hersenschim van de 'nationale' oorlog in 1914, 15 en 16, alsof hij vreest de hele waarheid te zeggen. Als men de zaken niet meer vanuit theoretisch maar vanuit praktisch oogpunt bekijkt, is de fout van Junius niet minder duidelijk. De hele burgerlijke maatschappij, alle klassen in Duitsland, met inbegrip van de boerenklasse, waren vóór de oorlog (in Rusland hoogstwaarschijnlijk ook, altans de meerderheid van de rijke en middelrijke boeren en een zeer belangrijke fractie van de arme boeren waren bezweken voor de charme van het burgerlijk imperialisme). De burgerij was tot de tanden gewapend. In deze omstandigheden het programma 'afkondigen' van de republiek, een parlement dat permanent zetelt, de verkiezing van de officieren door het volk ('de bewapening van het volk'), enz. zou in de praktijk neerkomen op het 'afkondigen' van de revolutie (met een inadequate programma).

Terecht stipt Junius hierbij aan dat men de revolutie niet kan 'fabrikeren'. In 1914-16 was de revolutie aan de orde van de dag, ze lag vervat in de oorlog, ze ontstond uit de oorlog. Het is dat wat men moest 'afkondigen' in naam van de revolutionaire klasse, door consequent en onbevreesd haar programma te precizeren, nl. het socialisme, dat in oorlogstijd onmogelijk is zonder burgeroorlog tegen de aartsreaktionaire, misdadige burgerij, die onnoemelijke rampen brengt over het volk. Men moest systematische, gekoördineerde, praktische, absoluut haalbare acties overwegen, welke ook de snelheid van de ontwikkeling van de revolutionaire crisis was, acties die gaan in de richting van de tot rijping komende revolutie. Deze acties worden aangeduid in de resolutie van onze Partij:

- 1) stemmen tegen de oorlogskredieten; 2) verbreken van de 'burgerlijke vrede'; 3) oprichting van een illegale organisatie; 4) verbroedering van de soldaten; 5) steun aan alle revolutionaire acties van de massa's (*). Sukses in al deze acties leidt onvermijdelijk naar de burgeroorlog.

Het afkondigen van een groot historisch programma zou ongetwijfeld van kolossaal belang geweest zijn; niet het oude, nationale Duitse programma, dat in 1914-16 voorbijgestreefd is, maar een proletarisch, internationalistisch en socialistisch programma: jullie, boergeois, jullie voeren oorlog voor de plundering; wij, arbeiders van alle oorlogvoerende landen, wij verklaren jullie de oorlog, de oorlog voor het socialisme; ziedaar de kern van de toespraak, die de socialistten op 4 augustus 1914 in

(*) Lenine, Oeuvres, Tome 21, Pp. 159 - 160 (nvdr)

de parlementen hadden moeten houden, die socialisten die het proletariaat niet verraden hebben, zoals Legien, David, Kautsky, Plekanov, Guesde, Sembat, enz. gedaan hebben.

Klaarblijkelijk vloeit de fout van Junius voort uit twee soorten onjuiste beschouwingen. Het staat als een paal boven water dat Junius kategoriek tegen de imperialistische oorlog is, en even kategoriek voor de revolutionaire taktiek : dat is een feit, dat niet kan worden uitgewist door de boosaardigheden van lieden van het slag van Plekanov, die het op Junius gemunt hebben ivm zijn verdediging van het vaderland. Dit moet men van meetaan en klaar en duidelijk stellen als antwoord op alle mogelijke beledigingen van die aard. Maar, in de eerste plaats, heeft Junius zich niet helemaal bevrijd van het 'milieu' van de Duitse sociaal-demokraten, de linkse sociaal-demokraten inbegrepen, die de splitsing vrezen, die bang zijn om zonder terughoudendheid revolutionaire orden woorden te formuleren (°). Het is een ongerecht-

(°) Dezelfde fout begaat Junius in zijn redenering over het thema : wat is beter, de overwinning of de nederlaag? Hij besluit dat beide even slecht zijn (bankroet, stijging van de bewapening, enz.). Dit is niet het gezichtspunt van het revolutionaire proletariaat, maar van een pacifistische kleinburger. Wanneer men spreekt van de 'revolutionaire tussenkomst van het proletariaat' - en Junius en de stellingen van de groep 'Internationale' spreken erover, zij het spijtig genoeg in te algemene termen -, moet men de kwestie absoluut vanuit een ander standpunt stellen : 1) Is de 'revolutionaire tussenkomst' mogelijk zonder het risico van een ne-

vaardigde vrees, waarvan de linkse Duitse sociaal-demokraten zich zullen moeten ontdoen, en waarvan ze zich uiteindelijk zullen ontdoen; het voortzetten van hun strijd tegen de sociaal-chauvinisten zal hen ertoe leiden. En ze strijden resoluut, vastbesoten, eerlijk tegen hun eigen sociaal-chauvinisten; dat is het enorme fundamentele verschil dat hen principieel onderscheidt van lieden als Martov en Tchkheidze, die met de ene hand (à la Skobelev) de vlag ontvouwen : welkom aan 'de Liebknechten aller landen', en met de andere hand teder Tchkhendeli en Potressov omarmen! Ten tweede ziet het er naar uit dat Junius iets wilde in praktijk brengen in de stijl van 'de theorie van de stappen' - onzaliger gedachtenis! -, gepredikt door de mensjevieken. Hij heeft voor het realiseren van zijn revolutionair programma willen tewerk gaan op de manier die het meest 'gerieflijk, populair' en aanvaardbaar was voor de kleinburgerij. Hij heeft in zekere zin 'slimmer willen zijn dan de geschiedenis' en de filistijnen. Hij schijnt gedacht te hebben dat niemand zich zal kunnen verzetten tegen een betere verdediging van het ware vaderland : welnu, dat vaderland is

derlaag?; 2) Is het mogelijk de burgerij en de regering van zijn eigen land te tuchtigen zonder hetzelfde risico te lopen?; 3) Hebben wij niet altijd gezegd, en zegt de geschiedenis van de reaktionaire oorlogen niet dat nederlagen de taak van de revolutionaire klasse vergemakkelijken?

het republikeinse Groot-Duitsland, en de beste verdediging ervan is de militie, het parlement in permanente zitting, enz. Eenmaal dit programma aanvaard, leidt het uit zichzelf naar het volgende stadium : de socialistische revolutie.

Het zijn waarschijnlijk overwegingen van die aard die, min of meer bewust, de tactiek van Junius bepaald hebben. Onnodig te zeggen dat ze fout zijn. In de brosjure van Junius voelt men de eenzame, die niet handelt schouder aan schouder met kameraden in de schoot van een illegale organisatie, die gewoon is de revolutionaire ordewoorden konsekwent door te denken en de massa systematisch in de geest ervan op te voeden. Maar het zou grondig onrechtvaardig zijn te vergeten dat dit gebrek niet het persoonlijk gebrek van Junius is, maar dat het voortkomt uit de zwakheid van heel de Duitse linkervleugel, die van alle kanten omwikkeld is in het verfoeilijke net van het hypokriete, pedante kautskisme, vol inschikkelijkheid ten overstaan van de opportunisten. Niettegenstaande hun isolement zijn de aanhangers van Junius erin geslaagd illegale pamfletten te publiceren en ten strijde te trekken tegen het kautskisme. Ze zullen verder kunnen gaan op deze weg die de juiste is.

NOTEN

- 93 : Junius : Rosa Luxemburg; P. 328
- 94 : Lenin maakt een allusie op de konferentie van de linkse sociaal-demokraten die plaats had op 1 jan. 1916 te Berlijn, in het appartement van K. Liebknecht. De konferentie nam de stellingen aan van de groep 'Internationale', uitgewerkt door R. Luxemburg. P. 328.
- 95 : 'Bremer Bürger-Zeitung' (De Bremer Burgerkrant), dagblad, orgaan van de Duitse sociaal-demokratische groep in Bremen; verscheen van 1890 tot 1919; was in 1914-15 praktisch het orgaan van de linkse Duitse sociaal-demokraten; ging in 1916 over in handen van de kautskisten. P. 331.
- 96 : "Volksfreund" (Volksvriend), sociaal-demokratisch dagblad, gesticht in 1871 te Brunswick; was in 1914-15 praktisch het orgaan van de linkse Duitse sociaal-demokraten; ging in 1916 over in handen van de kautskisten. P. 338
- 97 : K. Marx : 'De burgeroorlog in Frankrijk' (1871), p. 62, Ed. Sociales Paris 1953. P. 338